

КОМПЛЕКСНИЯТ ПОДХОД В ОБУЧЕНИЕТО ПО „ДЕКОРАТИВНА ДЕНДРОЛОГИЯ С РАЗСАДНИЦИ“

Йорданка Гецова

Професионална гимназия по архитектура, строителство и геодезия
„Арх. Камен Петков“, Пловдив

Резюме. В настоящия материал е представена една практика на съчетаване на традиционни с нетрадиционни методи за преподаване и усвояване на знанията по предмета „Декоративна дендрология с разсадници“. Специфична особеност на дисциплината е огромният фактологичен материал, който не би могъл да бъде усвоен с механично наизустяване. Значението на представената практика не се изчерпва само със задържане и фокусиране на интереса към изучаваната материя. Главното предимство на прилаганите методи е, че предлагат вариантност на начините за усвояване според индивидуалните способности и психически нагласи на всеки ученик.

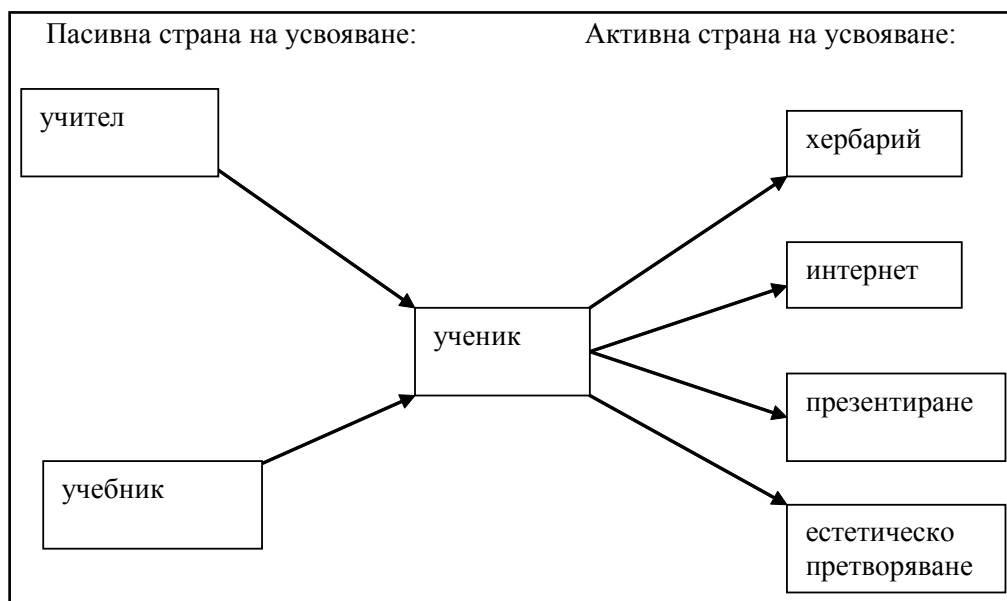
Keywords: individual approach, interpretation, systematization, personal engagement, esthetical re-creation

Статията разглежда организацията на обучение по предмета „Декоративна дендрология с разсадници“⁽¹⁾, която се преподава в специалност „Парково строителство и озеленяване“ като специален предмет. Върху него се надграждат знанията и уменията по дисциплини като „Парково строителство“, „Парково и ландшафтно проектиране“, „Паркова архитектура и фитодизайн“⁽²⁾. Предлага се богата гама от методи на работа с учениците, в детайлите на която се отчитат интересът на съвременния ученик към информационните технологии и огромните възможности за достъп до информация, които те предоставят, както и стремежът на всеки ученик към самостоятелна изява в процеса на овладяване на знанията. Индивидуалният подход отчита отношението на учениците към учебника като към нещо натрапено и прекалено статично. На учениците се предоставя възможност за получаване на информация по начини, които са им най-близки и достъпни: чрез компютърните технологии, в реална паркова среда, чрез изработване и изучаване на хербариен материал. В процеса на работа се използва присъщото любопитство на младите хора към заобикалящия свят. Под ръководството на учителя то се насочва към творческа интерпретация и систематизиране на получената информация и достигане до самостоятелни изводи и обобщения, които са най-сигурният начин за трайно усвояване на знания и умения те да бъдат използвани впоследствие при решаване на практически задачи.

Да преподаваш на тийнейджърите в двадесет и първи век е не само предизвикателство, но и отговорност, за която всеки, изправил се пред младите хора, не може да не си даде сметка. Предизвикателство, защото информацията достига до тях по-бързо, отколкото можем да си представим. Източниците са много и в повечето случаи случайно подбрани. Следователно и ролята на учителя се променя значително. На преден план излиза умението да насочваме учениците към творчески подбор и интерпретация на огромното количество информация.

Често в практиката си преподавателите се срещат с любознателни ученици, които в нетърпението си да получат повече и повече знания, веднага, на момента, без ничия помощ и опосредстване, изпадат в ситуация на невъзможност да се справят с противоречията на потоците от факти. Развитието на съвременната наука става буквално с часове и понякога учениците се оказват по-информирани за последните новости, тъй като прекарват по-голяма част от времето си пред компютърния монитор. Учителят вече няма задачата просто да предостави на децата информацията в достъпен вид, а носи отговорността да им предложи системата от умения да отсяват потребното, значимото и достоверното в нея. Независимо че науката декоративна дендрология в някаква степен е пощадена от този процес на ускорено развитие, няма как да се дистанцира от ускоряването на протичащата информация. По време на 20-годишната си педагогическа практика съм работила с ученици с различен темперамент и на различно интелектуално ниво. Въпреки спецификата на образованието в българските училища, която изисква от учителя да свежда до минимум индивидуалните интереси и потребности на учениците по време на учебния час, стремежът да бъдат отчитани различията в отношението на децата към преподаваната материя дава резултат. Преподаваното учебно съдържание по предмета е преобладаващо фактологическо, но и огромно като обем. Учебниците, с които разполагаме до момента, представят тази информация просто като факт. По-голямата част от учениците споделят, че предпочитат подобен начин на представяне на учебния материал, но в процеса на работа се оказват затруднени да се справят чрез наизустяване. Същите ученици, поставени в ситуацията сами да направят описание на декоративните растения в реална паркова обстановка, се оказват заинтригувани от задачата и след така положената самостоятелна работа запазват трайно конкретните знания. Доказан факт е, че когато във възприемането на информацията участват повече сетива, тя се усвоява по-леко и по-трайно. В същото време обаче от особена важност се явява личната ангажираност на ученика. Поставяйки го в ролята на откривател, учителят му възлага определен тип отговорности. Ученикът се ангажира сам да открие отличителните белези и декоративните качества на определено дървесно растение и да предостави систематизираната от самия него информация на съучениците си (виж схема 1). Провокирайки любопитството на учениците и, от друга страна, давайки им възможност да представят пред останалите по най-достъпния за самите тях начин, постигаме няколко важни резултата:

- пълна ангажираност на вниманието на ученика;
- реално онагледяване на информацията;
- развитие на терминологичния речников запас на ученика;
- предаване на информацията до останалите ученици „на техния език“;
- налице са условия за трайност на знанията.

Схема 1. Връзка между пасивната и активната страна на усвояване на знанията

Недостатъци на този подход са невъзможността да бъде практикуван през цялата учебна година и ограниченото време. На помощ в тази ситуация идват съвременните информационни технологии. Когато учителят използва умело интереса на младите хора към тях, резултатите могат дори да надвишат очакванията.

Един от методите, които се практикуват, е представянето на учебното съдържание под формата на богато илюстрирана презентация, подготвена от учителя. Като отчитаме факта, че съвременните тийнейджъри прекарват голяма част от времето си в компанията на телевизора, компютъра и любимия си мобилен телефон, няма начин да не отчетем, че мисловната им дейност е настроена основно към зрителните възприятия. Представяйки им необходимото учебно съдържание под формата на нагледен материал, със сигурност можем да очакваме по-добри резултати в усвояването. От друга страна, този подход дава възможност да се представи всеки изучаван вид в различно състояние: от младенческа възраст до

зрелостта; от разлистването през цъфтежа до есенното обагряне. Учениците могат да видят едновременно и плодовете, и семената на растението, както и детайли като характеристика на жилкуването на листата, различни декоративни форми на едно и също растение¹⁾. Пълното опознаване на растенията по този начин би отнело не една година при липса на компютърни технологии.

Учениците на XXI век са израснали с рекламата по телевизията. За тях е обичайна бързата смяна на кадрите, както честата смяна на модата, прическата. Нещо, което се повтаря твърде дълго, за тях се оказва безинтересно. Еднообразието означава загуба на интереса. Колкото и привлекателен да се оказва в началото някой нов метод в преподаването, след определено време става скучен за учениците. С оглед на това презентирането от учителя се предлага да се практикува в началото. След натрупване на определени знания и опитност по предмета се предоставя възможността на заинтересуваните ученици да опитат сами да представят следващия урок под формата на презентация. Оказва се, че учениците предпочитат ролята в интернет пред изсушаването на хербарий. Приемайки с удоволствие така поставената задача, децата понякога се оказват по-изобретателни от своя учител в намирането на най-добрите илюстрации за съответните декоративни дървесни видове. Ролята на учителя е да зададе обема на представяната информация и да контролира нейната коректност, да допълва с пояснения изложението, подготвено от ученика.

Налице е фактът, че учебното съдържание, представено от ученик пред класа, се възприема по-леко от учениците. Елементът на забавление не бива да отсъства, забавлявайки се, децата могат да научат много, ако учителят умело и ненаатрапчиво ги напътства. Ако в забавните занимания се включат междупредметни връзки и творческо преосмисляне на действителността, ученето би се превърнало в приятно действие, резултатите от което идват неусетно. Само един пример от практиката: интересно за учениците се оказва изработването на пана под формата на мозайка изцяло от семена на дървесни растения. Междупредметната връзка е с предметите рисуване, парково и ландшафтно проектиране, паркова архитектура и фитодизайн, тъй като в тях се изучават и законите на композицията и теорията на цветовете и тяхното съчетаване. В тази задача се комбинира естетическа дейност с усвоени знания за растенията и интерес за издирване на нови, неизучавани до момента растения с цел използване на техните семена. Така неусетно учениците приемат нови знания без усилие и с удоволствие от резултата. Конкурсният характер на подобно занимание още повече провокира амбицията на учениците. В стремежа си да спечелят засилват и интереса към изучаваната материя. Изброените по-горе резултати са налице и в този случай, освен това се развиват и някои изключително важни умения:

- умение за работа в екип;
- умения за естетическо претворяване на действителността;
- умение за прилагане в непозната ситуация на знания и умения от други области на науката;
- умението да се забавляваш, докато учиш и работиш.

Заклучение

Предложените методи на работа отчитат предпочитанието на съвременните ученици към виртуалните източници на информация и често оставяното на заден план неутолимо любопитство на младия човек към чудесата на заобикалящия ни свят. На учениците се дава възможност за изява на собствения интелектуален потенциал, превръщайки се сами в „откриватели“ на иначе „скучното“ знание, което трябва да бъде усвоено. Резултатите от прилагане на тук представената практика показват доста по-високо ниво на усвояване на нелеката за тази възраст материя. А провокираният у учениците интерес си остава най-същественото й предимство.

БЕЛЕЖКИ: .

1. Наредба № 4 ОТ 4.12.2008 г. за придобиване на квалификация по професия „Техник-озеленител“, издадена от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 3 от 13.01.2009 г.
2. Учебна програма за задължителна професионална подготовка по „Декоративна дендрология с разсадници“, утвърдена със заповед No РД09-1048/01.07.2005 г.

THE INTEGRATED APPROACH TO DECORATIVE DENDROLOGY TUITION

Abstract. A practice of combining both traditional and unusual methods for teaching and assimilation of knowledge on the subject Decorative dendrology with nursery-gardens is presented in the following article. The big amount of facts, which couldn't be mechanically acquired by heart, is a specific feature of the discipline. The significance of the presented practice does not end only with focusing the interest to the studied subject. The main advantage of the applied methods is that they offer variety of ways for assimilating according to the individual abilities and mental disposition of the different students.

Jordanka Getsova

✉ Vocational High School of Architecture, Construction and Geodesy
„Architect Kamen Petkov“ in Plovdiv, Bulgaria
e-mail: dgetsova@abv.bg